

פת שנילושה בחלב

בשו"ע יו"ד סי' צז סעיף א' כתב וז"ל, אין לשיין עיסה בחלב שמא יבוא לאכלה עם בשר ואם לש כל הפת אסור אפי' לאכלה לבדה ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר, מותר. כיוצא בו אין אופין פת בתנור שטחו באליה ואם אפאו דינו כעיסה שנילושה בחלב, עכ"ל. ומקורו מהגמ' פסחים דף ל' ע"א.

והנה עיין בנחלת צבי שהביא תשובת הצמח צדק סי' פ' שנשאל אודות יין לבן שאינו לבן ממש וצלול מפני רקבון שהיה בענבים בשנה ההיא, ולא ימצאו קונים על היין כיון שאינו נחמד למראה, ויש סגולה לזה שמערבין מעט חלב בהמה עם חלב חטה ומשימין לתוך היין ועי"ז נראה היין לבן וצלול, אם מותר לעשות כן. והשיב לאיסור מב' טעמים. טעם האחד הוא מצד חלב בהמה שנותנים לתוכו ואיכא למגזר שיישתה ממנו עם הבשר כמו שאסור ללוש עיסה בחלב כדאיתא ביו"ד סי' צ"ז, ואף שנתבטל בס' מ"מ הו"ל מבטל איסור לכתחילה דמ"ש איסור דרבנן זה מכל איסור דרבנן, כמו שאסרו ליתן מעט בשר עוף בחלב אף אם אין בו נ"ט ה"נ בחלב בעיסה או ביין כיון שאסרו זה ה"ה אפילו אין בו נ"ט משום מבטל איסור עכ"ל.

והנחלת צבי חלק עליו וכתב דאין ענין של מבטל איסור לכתחילה שייך בעיסה שנילושה בחלב וז"ל לע"ד לא נראה דמה שכתב הצמח צדק דמאי שנא איסור דרבנן זה מכל איסור דרבנן, שנא ושנא הוא, דהכא כל מה שאסרו הוא סייג כדי שלא יאכל עם בשר ולהכי היכא דאיכא היכר כגון ששינה צורת הפת מותר כיון שלא יבא לאיסור דא"כ הכא כיון שאף אם יאכל לא יבא לאיסור בשר בחלב לא גזרו כלל בזה, משא"כ בשר עוף בחלב שאסרו בסתם, עכ"ל.

הרי דנחלקו הצ"צ והנחל"צ אם האיסור ללוש עיסה בחלב הוא סייג וגזירה לבד, או שהפת נעשה חתיכה דאיסורא, דהצ"צ ס"ל דחפצא של הפת שיש בו חלב נאסר, ולכן סובר דאיסור אפילו ללושו בפחות מס' של חלב דהוי מבטל איסור לכתחילה, והנחל"צ ס"ל דאין כאן רק סייג שמא יאכלנו בבשר, ואינו דומה כלל לבשר עוף בחלב דהוי איסור חפצא של בב"ח מדרבנן.

והנה לפי הצ"צ דהוי איסור חפצא, ולכן אין לבטל בו חלב דהוי כמבטל איסור לכתחילה, לכאורה זהו דוקא בפת שבו גזרו אבל ביין, אפשר דהוי סייג, אבל למה יאסר חפצא דאיסורא שהרי לא גזרו אלא על הפת, וצ"ע. ועיין בנחלת צבי שהביא מהפר"ח להקשות על הצ"צ, דמנלן שיש איסור לבד מפת.

ועיין בספר לבושי שרד ס"ק קל"ח שכתב וז"ל פת מרובה שנלוש בבשר ונתערב בככרות אחרות נ"ל דהכל אסור כדין ככרות של בעה"ב דחשיבי ולא בטלי אפי' באיסור דרבנן. וליכא למימר שככרות אלו אין איסורן מחמת עצמן רק מחמת בליעה וכה"ג אפי' דברים חשובים בטלים, דז"א דזה מיקרי איסורו מחמת עצמו כמו בשר הבלוע מחלב בסי' ק"א סעיף ב' דכיון דכל חד היתר בפ"ע עכ"ל. אבל אי נימא כסברת הנחלת צבי דפת שנילושה בחלב או בבשר אסור רק מפני סייג, ואינו אסור מחמת עצמו, ודאי דהוא בטל.

ובשו"ע שם כתב שאם שינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר מותר. ועיין בפתחי תשובה אות ג' שכתב וז"ל עיין בח"ד שכתב עוד דשינוי אין מועיל רק כשישינה בשעת אפייה דלא היה עליו איסור כלל אבל לעשות שינוי אחר שכבר נאסר אינו מועיל, וכן דעת הפמ"ג דלא ככו"פ בשם זקינו עכ"ל. והנה אי פת שנילושה בחלב הוי איסור חפצא, א"כ אפשר דלא מועיל השינוי אחר שחל כבר האיסור, ויש לדון בזה. אבל אי מה שנאסר הוי משום חשש וסייג א"כ לכאורה מועיל אפילו אי הסימן נעשה אחר האפייה, וכדעת הכו"פ.

והנה שמעתי ממו"ר מרן הגרי"ד הלוי סולובייצ'יק זצ"ל בשם אביו הגר"מ זצ"ל דלהלכה מועיל הסימן אפילו אם נעשה אחר האפייה דהאיסור ללוש עיסה בחלב הוי משום חשש וגזירה לבד, ולא אסרו את עצם הלחם. ואמר דנפק"מ בזה להרמב"ם שפסק בפ"א מהל' ברכות הל' יט וז"ל כל האוכל דבר האסור בין בזדון בין בשגגה אינו מברך עליו לא בתחילה ולא בסוף עכ"ל, ועי"ש בראב"ד שהשיג וכתב וז"ל טעה בזה טעות

גדולה שלא אמרו שאין מברכין אלא שאין מזמנין עליהם לומר שאין להם חשיבות קביעות הואיל ואוכלין דבר האסור והוא כעין אכילת פירות שאין להם קבע לזימון, אבל ברכה תחלה וסוף למה לא יברכו הואיל ונהנו, עכ"ל. ובשו"ע (או"ח סי' קצ"ו סעיף א) פסק כהרמב"ם ודלא כהראב"ד. ואמר רבינו ז"ל דבפת שנילושה בחלב כיון דאינו חפצא של מאכלות אסורות ורק סייג וגזירה בעלמא, בודאי מברכין ברכת המזון אף להרמב"ם.

ועיין באורח חיים סי' קצ"ו סעיף א', אכל דבר איסור אע"פ שאינו אלא מדרבנן אין מזמנין עליו ואין מברכין עליו לא בתחלה ולא בסוף עכ"ל. ועיי"ש בהגהות רעק"א וז"ל, ואם אכל פת שנילוש בחלב או בשומן שאסור מדרבנן שמא יבא לאכלו עם בשר י"ל דלא מקרי כ"כ איסור, ובפרט למ"ש הכרתי סי' צ"ז דרשאי לחלק הפת לברכה כ"א בענין שיהיה לכל א' דבר מועט א"כ י"ל דדמי לדמאי דמברכי' כיון דאי בעי מפקיר לנכסיה ואכל בהיתר, ה"נ אי בעי מחלקו ואוכל כזית בהיתר עכ"ל. ודברי הגרעק"א הם סעד לדברי רבינו ז"ל.

[והנה בעצם הנידון אי מברכין על פת שנילוש בחלב יש לדון, שהכס"מ ביאר שיטת הרמב"ם שאינו מברך על אכילת איסור שהוא מהגמ' בב"ק דף צד ע"א בוצע בירך ניאץ את ה', דאין זה מברך אלא מנאץ, וא"כ כל שאכילתו בעבירה ואף עבירה דרבנן אין לברך, דאין זה תלוי בחפצא שהרי אם אכל דבר איסור במקום סכנה מברכים עליו (או"ח קצו סעיף ב) משום דהוי אכילת היתר דפקו"נ, אף דהוי מאכלות אסורות, הרי שאינו תלוי בחפצא אלא תלוי באכילתו, דאי הוי אכילת איסור אינו מברך. ועיין ברמב"ם פ"ו מהל' חמץ ומצה הל' ז' שכתב וז"ל, אין אדם יוצא ידי חובתו באכילת מצה שהיא אסורה לו, כגון שאכל טבל או מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו או שגזלה. זה הכלל כל שמברכין עליו ברכת המזון יוצא בו ידי חובתו, וכל שאין מברכין עליו ברכת המזון אין יוצא בו ידי חובתו, עכ"ל. הרי דתלה הרמב"ם מה דיוצאין מצות מצה בזה שמברכין עליו ברכה"מ ושיתף בזה גם גזל, חזינן דהוא דין במעשה עבירה דאין יוצאין מצות מצה באכילת איסור. (ועיין ברשימות שיעורי הגרי"ד על ברכות דף מה ע"ב.)]

והנה עיין בפתחי תשובה יו"ד סי' צ"ז אות ב' שכתב וז"ל ועיין בפמ"ג בשפ"ד סק"א שכתב דיש לעיין אם לש פת עם חלב בשוגג שלא ידע שזה אסור או נפל בשוגג חלב, מי אסור או לא קנסו כ"א היכא שעבר במזיד, ומסתימת הפוסקים משמע אף בשוגג אסור עכ"ד. והנה מזה שנסתפק אי אסור רק כשלש במזיד אבל בשוגג מותר, חזינן דפת שנילושה בחלב אינו חפצא דאיסורא אלא קנס וגזירה בעלמא, דאם היה איסור חפצא כמו בשר עוף בחלב, ודאי שאין מקום לומר שבשוגג אינו אסור. וכן מבואר באמרי בינה (דיני בשר בחלב ותערובות סי' יג) שכתב וז"ל נראה הא דאין לשין עיסה בחלב כיון דל"ה רק גזירה דרבנן, לא אסרו רק שלא לעשות בידים אבל אם על צד המקרה והזדמנות נפל חלב על פת דאין לאסרו לאכול במלח, ומ"ש הרמ"א דאם זב תחתיו דינו כאילו נילוש עמו היינו בנתנו לתנור ביחד דעכ"פ בא ע"י פשיעתו, אבל אם קרה מקרה בבלי דעת בשוגג שזב חלב על הפת, י"ל דאין לאסור לכתחילה עכ"ל. הרי דנקט להלכה דאין כאן חפצא דאיסורא ולכן מותר במקרה ובשוגג. וכן עיין בשו"ת רב פעלים ח"א יו"ד סי' יא שכתב וז"ל וראיתי להגאון מהרי"ש ז"ל בשואל ומשיב תניינא ח"ד סוף סי' קפ"ט ששאל שאלה כזאת בלחם שנפל עליו חלב צונן ואינו פת מעט דמותר לאכלו, ולא גזרינן קנס בכה"ג עכ"ל. הרי שגם השואל ומשיב נקט כן דלא אסרינן בשוגג כנ"ל.

והנה בנידון דידן, מאפיית "בימבו", שהיא המספיק היחידי של פת כשרה במקומות רבים בארה"ב, רוצה לערב חלב בפת בחלק שבטל באלפי אלפים ממש, והוא גם שעת הדחק לכל אלו המקומות שאין להם פת כשירה חוץ מזו. ואף אם לא היינו עושים כן בעצמנו לחוש לדעת הסוברים דהוי ביטול איסור לכתחילה, אבל כאן הרי אין אנו מבטלים אלא הם המערבים את החלב. ולא דמי למש"כ הגאון בעל אג"מ (יורה דעה ח"ב סי' מא) דמכוער הדבר לתת הכשר לדבר שנתשמשו בו בכלי שאינו בן יומו, דהא כאן אין איסור מעיקר הדין כנ"ל, דלהלכה קיי"ל כהנחלת צבי ודעימיה שאין דין פת שנילושה בחלב אלא גזירה וסייג אבל אינו חפצא דאיסורא, וא"כ כאן אין לאסור כלל.

מנחם גנק